

บทที่ 7

สมัยฟูจิوارะ กำเนิดโชกุนและระบอบศักดินาสวามิภักดิ์

ข้อผิดแผกแตกต่างกันระหว่างจีนกับญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจีนจะได้เข้าไปรวมเป็นรากฐานของอารยธรรมของญี่ปุ่น และมีอิทธิพลอยู่อย่างมีระดับสูญเสียไปเลยก็ตาม แนวโน้มทางสังคมและการเมืองในญี่ปุ่นในสมัยกลางก็แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ในประเทศบนผืนแผ่นดินใหญ่เป็นอันมาก แม้จีนจะถูกพวกชนเผ่าที่ท่องเที่ยวไม่อยู่เป็นหลักแหล่งรุกรานอยู่บ่อยๆ และต้องตกอยู่ใต้การปกครองของราชวงศ์ต่างชาติชั่วคราว สังคมและวัฒนธรรมของจีนก็ผิดแผกไปจากแบบที่เคยเป็นมาแต่โบราณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนทางฝ่ายญี่ปุ่นนั้นผิดกัน ประเทศญี่ปุ่นเป็นเกาะและธรรมชาติช่วยป้องกันไม่ให้อุปกรณ์รบจากภายนอกมากมายนัก แต่แม้กระนั้นการต่อสู้กันที่เกิดขึ้นภายในสังคมของญี่ปุ่นเองก็ทำให้สถาบันของญี่ปุ่นต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่เป็นไปตามทฤษฎีและแผนการปกครองที่กำหนดขึ้นเองตามอำเภอใจได้ถูกพวกปฏิรูปไทกะในกลางคริสต์ศตวรรษที่เจ็ดซึ่งพยายามที่จะนำเอาระบบของฮ่องเต้ของจีนโดยมิได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเลย มาบังคับใช้กับญี่ปุ่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นในระยะพันปีต่อมาแสดงให้เห็นว่าความพยายามของญี่ปุ่นในอันที่จะลอกเลียนแบบจากจีนแล้วนำมาใช้ในญี่ปุ่นได้ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ลักษณะของประวัติศาสตร์การปกครองของญี่ปุ่น

ประวัติศาสตร์การปกครองของญี่ปุ่นในระยะนี้มีลักษณะอันเด่นชัดแยกออกได้เป็นสองประการ คือ (1) วิธีการปกครองโดยทางอ้อมยังคงกระทำกันอยู่ ทั้งนี้โดย

ตระกูลต่างๆ ผิดเปลี่ยนกันขึ้นมีอำนาจอย่างแท้จริงในการปกครอง แต่ทำการปกครอง
ในนามของจักรพรรดิ ซึ่งทรงได้รับการยกย่องเทิดทูนว่าผู้ใดจะละเมิดมิได้แต่มีราชอำนาจ
อยู่ในวงจำกัดเหลือเกินจนกระทั่งยากที่จะเกินเขตนครเกี่ยวโตออกไปได้ (2) การจัดให้
มีสังคมแบบศักดินาสวามิภักดิ์ และการมีพวกหน่วยทหารที่อยู่นอกขอบข่ายของกฎหมาย
ซึ่งสามารถจัดการกับดินแดนในความควบคุมดูแลของตระกูลนั้นๆ ได้ตามใจชอบวิธีการ
ปกครองบ้านเมืองของชนชาวญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงไปต่างๆ และไม่คงรูปอยู่นั่นจน
กระทั่งถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่สิบหก แม้ว่าแนวโน้มจะเป็นการเปลี่ยนจากอำนาจฝ่าย
พลเรือนไปเป็นอำนาจฝ่ายทหารก็ตาม ในตอนเริ่มคริสต์ศตวรรษที่สิบเจ็ดก็ได้มีการจัด
ตั้งรัฐบาลกลางขึ้นสำเร็จในที่สุด ดังนั้นจึงทำให้สงครามกลางเมืองซึ่งยืดเยื้อมาเป็นเวลา
นานสิ้นสุดลงด้วย มีการดำเนินการตามนโยบายของชาติอย่างติดต่อกัน และนโยบายที่ว่านี้
ดำรงคงอยู่ได้ต่อมาจนเกือบจะอย่างมั่นคงทีเดียวจนกระทั่งถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่สิบเก้า
แต่ถึงแม้ว่ารัฐบาลดังกล่าวนี้จะต้องถูกล้มล้างไป นิสัยต่างๆ ที่รัฐบาลนั้นได้ปลูกฝังให้แก่
ประชาชนชาวญี่ปุ่นก็ยังคงอยู่อย่างที่ไม่อาจจะให้เลิกทิ้งเสียได้ง่ายๆ

สมัยฟูจิวาระ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 9 พวกตระกูลฟูจิวาระ โดยอาศัยการเกี่ยวดองทางสมรส
กับราชตระกูลของจักรพรรดิและการได้รับตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ ได้มีตำแหน่งสำคัญ
ยิ่งในการปกครอง ทำให้จักรพรรดิลดฐานะลงเป็นประมุขแต่เพียงในนามเท่านั้น พวก
ตระกูลฟูจิวาระครองอำนาจอยู่ได้จนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่สิบสอง แต่อำนาจการ
ปกครองในบริเวณแถบชายแดนลดน้อยลงทุกทีในเมื่อมีการบุกเบิกที่ดินใหม่ๆ มาใช้ในการ
เพาะปลูก หรือมีการรบชนะได้ที่ดินมาจากคนพื้นเมืองเดิม และในเมื่อพวกเจ้าของ
ที่ดินที่ก้าวร้าวระรานได้ประสบผลสำเร็จในการทำให้ที่ดินของตนพ้นจากอำนาจของเจ้า
หน้าที่ผู้เก็บภาษีของราชอาณาจักร พวกที่ได้มีอำนาจครอบครองที่ดินแถบชายแดนเหล่านี้
ไม่ต้องพะวงถึงการที่จะต้องมียกยอมาหาทะเลเมื่อยดละไม่ตามที่นิยมกัน หรือไม่ต้องยุ่ง
เกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีอมตะของจีนอย่างที่ว่าข้าราชการสำนักในเกียวโตคร่ำเคร่งเล่า
เรียนกัน บุคคลประเภทต่างๆ ดังกล่าวนี้ได้กำหนดมาตรฐานความประพฤติของตนเองขึ้น
ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นไปเพื่อที่จะรักษาและขยายอาณาบริเวณที่ดินได้เข้าครอบครองและ

ทะเลาะวิวาทกันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นธรรมดาอยู่เองที่ชาวไร่ชาวนาเป็นจำนวนมากที่มีที่ดินแปลงเล็กๆ จะยอมยกที่ดินของตนให้แก่เพื่อนบ้านที่มีอำนาจเพื่อที่ตนจะได้ได้รับความคุ้มครอง และแล้วก็ตกอยู่ในฐานะข้าศึกที่ดิน การเศรษฐกิจแบบคฤหาสน์และที่ดินล้อมรอบก็ค่อยๆ เกิดขึ้นในทำนองคล้ายๆ กันกับระบอบคฤหาสน์และที่ดินล้อมรอบในยุโรปตะวันตกในสมัยกลางตอนหลัง

ความคล้ายคลึงกันระหว่างระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ของญี่ปุ่นกับของยุโรป

เป็นการบังเอิญอย่างประหลาดในประวัติศาสตร์ที่สังคมญี่ปุ่นมีลักษณะของระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ในเวลาเดียวกันกับที่สถาบันศักดินาสวามิภักดิ์เกิดขึ้นในยุโรปตะวันตก จริงอยู่ถ้าจะกล่าวว่ระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ของญี่ปุ่นและของประเทศตะวันตกเหมือนกันทุกประการก็คงจะไม่ถูก แต่ความคล้ายคลึงกันระหว่างระบอบดังกล่าวในสองประเทศนั้นก็นับได้ว่าเป็นเรื่องที่ประหลาดอยู่เหมือนกัน ในญี่ปุ่นก็เหมือนกับในยุโรปตะวันตก ความเป็นหัวหน้าไปตกอยู่แก่ชนชั้นนักรบซึ่งมีผู้ครอบครองที่ดิน มีอำนาจเหนือชาวไร่ชาวนา และมีสิทธิทำการปกครองเหนือที่ดินของตนเอง ในญี่ปุ่นนั้นชนชั้นนักรบที่ครอบครองที่ดินเกิดมีขึ้นจากหัวหน้าโคตรตระกูลก็มี จากนักผจญภัยที่ได้เป็นใหญ่เป็นโตขึ้นมาด้วยดาบของตนแท้ๆ ก็มี และจากพวกข้าราชการที่ได้ทำให้ตำแหน่งการปกครองที่ตนดำรงอยู่นั้นๆ ตกเป็นตำแหน่งประจำตระกูลของตนไปเสียเลยก็มี พวกชนชั้นที่มีที่ดินในครอบครองเหล่านี้ได้เอาที่ดินที่เป็นสิทธิของตนเป็นสมบัติประจำตระกูลเสียเลย และทำความตกลงในระหว่างกันและกัน ข้อนี้ทำให้เกิดมีความสัมพันธ์แบบยอมขึ้นอยู่แก่กันและกันไปเป็นลำดับ ซึ่งเทียบได้กับระบอบเจ้าผู้มั่งคั่งปกครองแคว้นและผู้ที่ได้รับสิทธิครอบครองที่ดินรายย่อยๆ ในแคว้นนั้นๆ อนึ่ง ในระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ของยุโรปนั้น เหตุหนึ่งที่ทำให้ระบอบนั้นขยายตัวกว้างขวางออกไปก็คือการยกย่องชมเชยทั้งนี้โดยผู้ครอบครองที่ดินยินดีที่จะยกที่ดินของตนให้แก่ขุนนางผู้มั่งคั่งมากกว่าคนที่ตนจะยอมเป็นทาสให้ แต่ขุนนางนั้นยังคงให้ตนใช้ที่ดินนั้นทำมาหากินต่อไปได้ และอีกเหตุหนึ่งคือ การที่พระเจ้าแผ่นดินให้สิ่งตอบแทนความดีหรือที่ดินแก่ชนชั้นผู้น้อยเพื่อที่จะให้ผู้น้อยนั้นรับใช้ตนในฐานะข้าราชการ ความคล้ายคลึงกันกับระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ของยุโรปอีกประการหนึ่งได้แก่การที่ดินอันเป็นสมบัติของมูลนิธิทางศาสนา

มักจะถูกนำมาแบ่งให้ผู้ได้รับมีสิทธิทำกินไปชั่วลูกชั่วหลาน วัดและวิหารในพระพุทธศาสนาที่มีคนใจบุญยกที่ดินให้อย่างมากมายได้ใช้ที่ดินของวัดไปเพื่อให้ได้รับความภักดีของคนที่เข้ามาสมัครเป็นทหารของวัด และวัดบางแห่งกลายเป็นหน่วยทหารที่น่าเกรงขามไปก็มี

ชาบูโรหรือชนชั้นนักรบในท้องถิ่น

เรื่องราวที่เป็นรากเหง้าของระบอบศักดินาสวามิภักดีในญี่ปุ่นมีดังต่อไปนี้

นับแต่สมัยจักรพรรดิจิมมุ ซึ่งเป็นองค์แรกในราชสกุลยามาโตะปกครองญี่ปุ่น จักรพรรดิทรงราชอำนาจปกครองบ้านเมืองด้วยพระองค์เอง ต่อมาเมื่อจักรพรรดิอ่อนอำนาจลง ขุนนางที่มีอำนาจก็ใช้แอบอ้างหรือใช้การอภิเษกสมรสสกุลสตรีในตระกูลของขุนนางกับรัชทายาทหรือองค์จักรพรรดิ แล้วจับพระองค์เป็นหุ่นเชิด ยุคขุนนางมีอำนาจในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นแบ่งออกได้เป็นสองสมัยๆ แรกเรียก สมัยนารา (ค.ศ.710-784) สมัยหลังเรียกสมัยเฮอิอัน (ค.ศ.794-1185)

ตระกูลฟูจิวาระได้มีอำนาจในราชสำนักญี่ปุ่น (โดยพระเจ้าจักรพรรดิเป็นหุ่นให้เชิด) อยู่เกือบตลอดสมัยเฮอิอัน สมัยฟูจิวาระมีอำนาจในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นอยู่ในระหว่างค.ศ.858 และ 1160 นับเป็นสมัยที่สูงส่งยิ่งทางด้านวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามต่อมาตระกูลฟูจิวาระก็อ่อนเปลี้ยลงและไม่สามารถดำรงต่อความเป็นใหญ่อยู่ได้ในสังคมของชนชาวญี่ปุ่น คงเป็นได้แต่เพียงเครื่องถ่ายทอดอารยธรรมจีนส่วนที่ยังคงเหลืออยู่ในสังคมญี่ปุ่นไปให้แก่ชนญี่ปุ่นอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีพลังความเข้มแข็งและกระตือรือร้นยิ่งกว่าพวกฟูจิวาระเอง ชนญี่ปุ่นกลุ่มนั้นก็คือชนชั้นนักรบในส่วนภูมิภาค อนาคตของญี่ปุ่นต่อไปในภายหน้าจะตกอยู่ในกำมือของชนชั้นนักรบดังกล่าวนี้

ระบบการจัดสรรที่ดินให้ชนญี่ปุ่นมีสิทธิครอบครองได้นับเป็นเรื่องดีที่สามารถป้องกันประชาชนในท้องถิ่นให้ปลอดภัยจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางทั้งในเรื่องเกี่ยวกับภาษีและผลประโยชน์รายได้ตลอดจนทางด้านกฎหมาย แต่ระบบการจัดสรรที่ดินมิได้ยังผลให้เกิดสวัสดิภาพความมั่นคงและความปลอดภัยอันตรายใดๆ แก่ชนญี่ปุ่นผู้มีสิทธิครอบครอง เมื่ออำนาจของรัฐบาลกลางและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางส่วนภูมิภาคอ่อนแอลง การต่อสู้กันจนถึงขั้นใช้อาวุธในระหว่างกลุ่มชนต่างๆ ในส่วนภูมิภาคเพื่อแย่งชิง

ที่ดินหรือตำแหน่งหน้าที่การงานก็จะทวีจำนวนครั้งมากขึ้น และโจรสลัดทางแถบทะเลภายในของญี่ปุ่นก็จะเกิดขึ้นเป็นประจำ เพื่อตอบโต้สภาพความเป็นอยู่ดังกล่าว ตลอดคริสตศตวรรษที่ 9 เจ้าหน้าที่ประจำดูแลส่วนภูมิภาคจึงได้รับสิทธิให้เป็นผู้พิทักษ์รักษาส่วนภูมิภาคที่ติดอาวุธได้ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นก็ได้รับยศทางทหารด้วย โดยนัยเดียวกันนั่นเอง ผู้จัดการดูแลหรือเจ้าของที่ดินเอกชนในส่วนภูมิภาคก็จะจัดหากลุ่มพรรคพวกติดอาวุธของตนเองขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตน ด้วยประการฉะนี้ ภารกิจหน้าที่ทางทหารจึงเริ่มต้นเข้าไปผสมกลมกลืนเข้าด้วยกันกับบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของญี่ปุ่น

การรวมเป็นกลุ่มเพื่อป้องกันตนเองในแบบข้างต้นได้ค่อย ๆ ทวีจำนวนมากขึ้นในระหว่างคริสตศตวรรษที่ 9 และ 12 การรวมกลุ่มก็เป็นไปในแบบครอบครัวซึ่งประกอบด้วยครอบครัวที่เป็นหัวหน้าและที่เป็นสาขา (หลาย ๆ ครอบครัว) เมื่อกลุ่มชนเหล่านี้มีอำนาจและอิทธิพลมากขึ้น กลุ่มชนเหล่านี้ก็สามารถมีไว้แต่เพียงทำให้สังคมมีสวัสดิภาพความมั่นคงเท่านั้น ยังได้จัดการป้องกันและนำมาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ต่อมายังสามารถจัดหาสิทธิในเรื่องต่าง ๆ ให้เป็นรางวัลแก่สมาชิกผู้จงรักภักดีในกลุ่มอีกด้วย

กลุ่มต่าง ๆ ที่รวมป้องกันตนเองเหล่านี้มีความโน้มเอียงที่จะเข้าไปเกาะเป็นกลุ่มอยู่รอบ ๆ สาขาของตระกูลใดตระกูลหนึ่งซึ่งมีเกียรติยศเกียรติศักดิ์เป็นพิเศษและสืบสายโลหิตต่อกันมา ตระกูลต่าง ๆ ที่ว่านี้โดยปรกติก็ได้แก่สาขาย่อย ๆ ของตระกูลฟูจิوارะ หรือราชวงศ์ของพระเจ้าจักรพรรดิ หลายต่อหลายครั้งภายหลัง ค.ศ.814 สมาชิกในราชตระกูลของพระเจ้าจักรพรรดิได้ทวีจำนวนมากขึ้น แล้วก็ถูกตัดออกไปจากราชตระกูลและได้รับพระราชทานนามสกุลใหม่เช่น 'มินาโมโตะ' (ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของเกนจิ² อีกด้วย) หรือ 'ไทรา'³ (ซึ่งเรียกกันว่า 'เฮอิเกะ'⁴) เมื่อไม่สามารถ

1. Minamoto

2. Genji

3. Taira

4. Heike

จะบรรลู่ถึงซึ่งตำแหน่งสูง ๆ ในราชสำนักได้ บุคคลเหล่านั้นจะออกท่องเที่ยวไปตาม ส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ในญี่ปุ่นเพื่อแสวงหาโชคลาภเป็นข้าราชการในส่วนภูมิภาค หรือไม่ก็ เป็นเจ้าของที่ดินผืนใหญ่ ๆ หรือเป็นผู้จัดการเรื่องต่าง ๆ เมื่อบุคคลเหล่านั้นออกไปจาก ราชสำนัก หรือสืบเชื้อสายมาจากราชตระกูล บุคคลเหล่านั้นจึงกลายเป็นผู้มีเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ในส่วนภูมิภาคและมีที่ท่าโน้มเอียงไปในทางที่จะเป็นบุคคลที่อยู่ในระดับ เหนือภายในกลุ่มชนชั้นขุนนางหรือผู้ดีมีตระกูลในส่วนภูมิภาค ซึ่งสูงกว่าบรรดาทายาท ของตระกูลเก่าแก่ทั้งหลายในคนส่วนภูมิภาค

ด้วยประการฉะนี้เราจึงเห็นได้ว่ากลุ่มชนติดอาวุธประจำแต่ละท้องถิ่นมีสมาชิก ที่สูงศักดิ์ที่สุดของชนชั้นผู้ดีมีตระกูลในแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้นำ และโดยแท้จริงแล้ว สมาชิกผู้สูงศักดิ์ที่สุดเหล่านั้นก็เป็นชนชั้นสูงสุดในสังคมส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพราะใน สมัยนั้น การต่อสู้รบพุ่งต้องใช้เงินทองมากมายและเป็นอาชีพของชนชั้นขุนนางผู้ดีมี ตระกูล ดังเช่นในทวีปยุโรปในสมัยเดียวกัน ศูนย์สนใจของเรื่องนี้อยู่ที่อัศวินสวมเกราะ ชีม่า และมีทหารเดินเท้าหลายคนคอยช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นไม่เหมือนยุโรป ตรงที่ญี่ปุ่นไม่ได้อาศัยอาวุธหอก แต่ใช้ธนูกับลูกธนูและดาบโค้งซึ่งเป็นดาบที่ดีที่สุด ใน โลก เพราะของนักรบญี่ปุ่นทำด้วยเส้นลวดเล็ก ๆ และเหนียว และดุนอบบางกว่าเสื่อ เกราะของอัศวินชาวยุโรป แต่เบาและดูจะเคลื่อนไหวง่าย และดังเช่นในยุโรป การรบ เป็นแบบตัวต่อตัวมากกว่าที่จะยกกองทัพรบกันจำนวนมาก ๆ

ขุนนางนักรบในส่วนภูมิภาคซึ่งปรากฏมีและเจริญเติบโตขึ้นระหว่างคริสต์ ศตวรรษที่ 9 และ 12 นี้มีนามเป็นที่รู้จักกันดีว่า ซามูไร หรือ บุชิ⁵ พวกนี้มีฐานะ และอาชีพในลักษณะเช่นเดียวกับพวกอัศวินในสมัยกลางของยุโรป พวกซามูไรคือ คิดว่าพวกตนเป็นพี่น้องกันและมีหลักความประพฤติ ซึ่งคนพวกนี้ระวางรักษาอย่างมั่นคง โดยถือว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะพวกตนและเรียกว่า “คติแห่งม้าและธนู”⁶ (คำว่า บุชิโด⁷ นั้นก่อนคริสต์ศตวรรษที่สิบแปดยังไม่มีใช้กัน หมายถึงหลักความประพฤติเดิม ของสมัยระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ที่ได้นำมาแก้ไข ตามความคิดที่เป็นแต่เพียงความนึก ผันและมีได้คำนึงถึงความเป็นจริง) หลักความประพฤติของนักรบญี่ปุ่นก็เหมือนกับ

5. samurai or bushi

6. 'the way of The horse and the bors'

7. Crechids

หลักความประพฤติของพวกอัศวินในยุโรปที่เน้นในเรื่องความกล้าหาญความจงรักภักดี และการที่จะต้องเลือกเอาความตายดีกว่าที่จะยอมเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ เหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด ซามูไรจะต้องให้ความอารักขา ต่อสู้เพื่อป้องกัน และแก้แค้นแทนเจ้านายของตน และเพื่อการนี้ก็ยอมสละชีวิตของตน และถ้าหากจำเป็นก็ยอมสละชีวิตของลูกเมีย ถ้าเราพิจารณาดูในแง่ของความศักดิ์สิทธิ์ของความผูกพันกันในครอบครัวในประเทศญี่ปุ่นข้อนี้ก็นับได้ว่าเป็นอุดมคติที่แปลก ซามูไร มีความรู้สึกรุนแรงมาก ถ้าชื่อเสียงเกียรติยศของตนต้องด่างพร้อยตนจะต้องฆ่าตัวตาย (ด้วยพิธีกรรมในการตายด้วยดาบของตนเอง ซึ่งเรียกว่าฮาราคีรี)⁸ ถ้าหากไม่มีทางอื่นที่จะลบรอยด่างพร้อยให้แก่ชื่อเสียงของตนได้

การเกิดมีโชกุนขึ้น

ในคริสต์ศตวรรษที่ 12 การรบพุ่งกันของเจ้าผู้ครอบครองที่ดินก็ถึงที่สุดด้วยการต่อสู้กันระหว่างตระกูลที่มีอำนาจสองตระกูลคือ ตระกูลไทราและตระกูลมินาโมโตะ⁹ พวกตระกูลมินาโมโตะเป็นฝ่ายชนะในที่สุด และหัวหน้าของตระกูลนี้ได้จัดรูปการปกครองญี่ปุ่นเสียใหม่โดยถือเอาการยอมรับอย่างเปิดเผยถึงบทบาทอันสำคัญยิ่งของขุนนางที่รับผู้ครอบครองที่ดินเป็นหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงเสียจากการเป็นผู้ชิงอำนาจ หัวหน้าตระกูลมินาโมโตะได้เข้าครอบครองแต่เพียงตำแหน่งทางทหารซึ่งเรียกกันว่าโชกุน¹⁰ เท่านั้น และเสแสร้งว่าปฏิบัติงานเป็นตัวแทนขององค์จักรพรรดิ แต่ความเป็นจริงแล้วการกระทำของหัวหน้าตระกูลมินาโมโตะได้ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีรัฐบาลซ้อนสองรัฐบาลเป็นเวลาหกศตวรรษครั้งต่อมาคือ รัฐบาลพลเรือนที่เกี่ยวโตมีจักรพรรดิเป็นประมุขและมีขุนนางข้าราชการสำนักตำแหน่งต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องประดับมากกว่าที่จะเป็นแก่นสารสำคัญอะไร และรัฐบาลกุกู (รัฐบาลเต็นท์)¹¹ มีโชกุนเป็นประมุขและควบคุมบังคับบัญชา

8. hara-kiri

9. the Taira and the Minamoto

10. Shogun

11. the Bakufu ('Tent Government')

บทบาทของโชกุนสมัยทอโยเตมิ ในยุคอะมุโรชิเง

ถึงแม้ว่าตำแหน่งโชกุนจะเป็นตำแหน่งถาวรก็ตาม ตำแหน่งนี้ก็มิได้ตกอยู่แก่ตระกูลหนึ่งตระกูลใดตลอดไป เมื่อโชกุนคนแรกถึงแก่อสัญกรรมลงพวกญาติของภริยาม่ายของโชกุนผู้นั้นก็เข้ายึดตำแหน่งไว้ด้วยความยินยอมอยู่ในที่ของภริยาม่ายของโชกุนสตรีผู้มีความสามารถอย่างยิ่งยุคผู้นี้ต่อมาเรียกว่า “แม่ชีโชกุน”¹³ เพราะมีอิทธิพลควบคุมการเมืองแม่เมื่อได้ออกไปอยู่สำนักนางช้อย่างพอเป็นพิธีแล้ว และด้วยความช่วยเหลือของสตรีผู้นี้ตระกูลโฮโจก็ได้เข้ามามีอำนาจ เป็นเวลากว่าหนึ่งศตวรรษที่พวกตระกูลโฮโจได้แต่งตั้งโชกุนหุ่นขึ้นแล้วพวกตนก็ทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการของโชกุนโดยตลอดไปด้วยประการฉะนี้เราจึงเห็นได้ว่าในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่สิบสามนั้น การปกครองของญี่ปุ่นมีการใช้เล่ห์เพทุบายอย่างสับสนติดต่อกันเรื่อยไป ผู้สำเร็จราชการเป็นผู้ใช้อำนาจของรัฐบาลกลาง (ถ้ายังถือว่ามิใช่) ในนามของขุนพลหุ่น (โชกุน) ผู้ซึ่งในทางทฤษฎีก็เป็นคนอยู่ใต้บังคับบัญชาของจักรพรรดิ ซึ่งก็ถูกผู้สำเร็จราชการแทนจักรพรรดิ (หรือในบางกรณีก็ถูกผู้มีอาวุโสในราชวงศ์ของจักรพรรดิที่ออกจากราชการไปแล้ว) ควบคุมอีกต่อหนึ่ง เนื่องจากพวกตระกูลโฮโจมิได้มีอำนาจเหนือพวกขุนนางที่ครอบครองที่ดินรายใหญ่ ๆ มาก่อน การได้มีอำนาจเพียงผู้ขึ้นของตระกูลนี้จึงทำให้เกิดความริษยาไม่พอใจขึ้นในหมู่พวกขุนนางเหล่านั้น ทั้งยังก่อให้เกิดความเป็นปรปักษ์ต่อกันและกันยิ่งขึ้นต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1333 เมื่อจักรพรรดิไคโงที่สอง¹⁴ พยายามที่จะเลิกล้มการเป็นรัฐบาลกลาง และแสดงว่าพระองค์ก็มีอำนาจ

12. the Hojo family

13. the “Nun Shogun”

14. the Emperor Daigo ii

